

Biskop Berggravs aksjon i 1940 belyses i retten.

Stor publikumsinteresse, men for få tilhørerplasser i rettslokalet hvor major Langeland får etterforsket sin bok.

Det var møtt fram mange mennesker i Oslo tinghus i går for å høre major Langelands forklaring angående hans bok «Dømmer ikke». Den lille salen ble imidlertid fort full, og de aller fleste tilhørere måtte gå med uforrettet sak.

Setteriksadvokaten, h.r.advokat Ø. Thommessen, eksaminerte først siktede om en del punkter som var behandlet i boken, og siktede svarte kort, men ikke særlig fyllestgjørende. Major Langeland bad deretter om å bli foreholdt siktelsen, samtidig som han måtte begjære en foreløbig utsettelse av saken for å forberede sitt forsvar. Likeledes protesterte siktede på nytt mot at hans sak var blandet sammen med Bergs-

viks skrift «We are no criminals».

Setteriksadvokaten svarte at dette var en rettslig etterforsking, ingen sak. Det som skal undersøkes nå, er om det foreligger grunnlag for at påtalemyndighetene skal reise tiltale mot noen. Når det gjaldt Bergsvik, opplyste setteriksadvokaten at sakene ville bli skilt med det samme de felles vitner var avhørt.

Langeland protesterte også mot at vitnene ble avhørt for han hadde fått satt seg skikkelig inn i sakens dokumenter. Dette ble avvist.

Første vitne var politimester Welhaven som forklarte seg om biskop Berggravs tur til Ringerike i april dagene 1940, da han forsøkte å kalle norske ungdommer tilbake. Biskop Berggrav hadde vært på politimesterens kontor 15. april og sagt at han hadde fått tyskernes tillatelse til å kalle hjem de norske guttene som var så unge at de ble avvist. Politimesteren var enig i aksjonene og hjalp biskopen med å skaffe høyttalere, bil og 3 mann fra politiet som skulle hjelpe. Biskopen hadde også med seg 2 tyske offiserer som skulle følge ham gjennom de tyske linjer.

Dagen etter kom biskopen tilbake til vitnet og fortalte om hvordan alt hadde foregått. Biskopen hadde tidligere avlagt rapport for den tyske general. Siktede, Langeland, stilte vitnet noen spørsmål, uten at det kom fram noe av betydning.

Hovedvitnet, biskop Eyvind Berggrav, forklarte seg om sin aksjon 15. april. Han hadde blitt oppringt av personer som fortalte at

(Fort)

Berggravs aksjon . . .

Forts. fra 1. side.

som hadde dratt på skauen, var kommet i en farlig situasjon, da de ville bli behandlet som frakktirører. De som hadde ringt til biskopen, hadde nærmest ment at det var en hellig plikt for ham å få de unge guttene tilbake. Vitnet hadde så henvendt seg til politimester Welhaven, som hadde ment at biskopen burde reise. Reisen ble organisert ved hjelp av Welhaven. Vitnet hadde også måttet ha konferanser med den tyske general som hadde kommandoen i Oslo. Det ble sørget for et stort følge, men vitnet hadde insistert på at han ikke ville ha noen tyskere med oppover og inn i skogen. Det hadde tyskerne også levt og holdt.

På Ringerike hadde vitnet fått vite at alle nordmenn var kommet fram til sine avdelinger, og han forstod da at hans oppdrag ikke var nødvendig. Etter at han hadde ropt in i skogen, snudde han.

Biskop Berggrav forklarte seg deretter om bildet som kom på forsiden av propagandabladet Signal, og hevdet at tyskerne både i Oslo og Berlin, hadde beklaget det inntrufne og innrømmet at det var et sjofelt trick. Opplaget av Signal ble også beslaglagt.

Bildet ble tatt av en tysker som ønsket det som en erindring fra turen, og vitnet hadde stilt seg opp med roperten for munnen, bare for å la seg fotografere. Det oppstod en lengre replikkveksling mellom vitnet og Langeland, om hvilke menn biskopen ønsket å hjelpe. Biskopen mente unge, sivile nordmenn som var bevæpnet, og som ville bli behandlet som frakktirører. De måtte være i livsfare.

En gikk så over til juniforhandlingene i 1940, som også er omtalt i Langelands bok.

Biskopen forklarte at han 15. juni hadde fått anmodning om å delta, og han var med i drøftelsene 2 ganger. Om sitt besøk hos Delbrügge forklarte vitnet at han ikke hadde hatt noen hensikt med å komme med fredsforslag eller forslag om å avsette regjeringen. Det var heller ikke tale om noen individuell opptreden. Paal Berg hadde bl. a. støttet ham.

Neste punkt som biskopen forklarte seg om, var et rundskriv til prestene i Oslo bispedømme 23. oktober 1940, der biskopen om medlemsskap i NS sier, at enhver må følge sin overbevisning og samvittighet. Vitnet hevdet at det høsten 1940 var et sterkt press på embetsmennene fra NS-hold, og mange prester stod i en vanskelig stilling. For å avverge at de meldte seg inn, skrev han som han gjorde, og han hadde senere ikke hørt om noen som hadde misforstått skrivet.

Sogneprest Natvig fra Ås, fortalte om et møte biskop Berggrav hadde holdt i Vestby med en del prester. Biskopens uttalelse hadde vært klar, og ingen kunne ta feil av biskopens stilling, og at han med «samvittighetsgrunner» mente et kraftig nei.

Direktør Bernh. G. Lund forklarte seg også om Berggravs reise til Ringerike. Vitnet hadde snakket med Berggrav, som fortalte at 500 nordmenn var på marsj gjennom Nordmarka med våpen og ammunisjon, men uten uniformer, og man var redd for at tyskerne ville skyte dem alle. Vitnet hadde vært hos den tyske general og sørget for at Berggrav fikk foretrede for ham. Vitnet mente at Berggravs framstilling om reisen til Ringerike i boken «Da kampen kom», var snudd opp ned. Biskop Berggrav imøtegikk i en tilleggsforklaring det meste av Bernh. G. Lunds vitneprov, som han betegnet som en blanding av fakta og fantasi.